

STATENBRIEF

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Weerbaar Bestuur provincie Utrecht	TELEFOONNUMMER	0639822798
DATUM	14-05-2024	E-MAILADRES	sara.everts@provincie-utrecht.nl/ marieke.van.aalderen@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-273253202-172	DOMEIN/OPGAVE	BDO/KCK
VAN	Sara Everts en Marieke van Aalderen	TEAM	BD1 TKA
BIJLAGEN	Jaarverslag Integriteit en Ondernijning 2023	PORTEFEUILLEHOUDER	CvdK

Geachte leden van Provinciale Staten,

Een weerbare en geloofwaardige overheid is een integere overheid die vrij is van criminele invloeden. Bovendien moeten bestuurders en ambtenaren hun werk op een veilige manier kunnen doen, zonder dat ze daarbij te maken krijgen met agressie en intimidatie. De provincie Utrecht besteedt dan ook zowel intern als extern uitdrukkelijk aandacht aan het thema 'Weerbaar bestuur'. Dat doet zij vanuit de disciplines 'Integriteit', 'Veilige Publieke Taak' en via de 'aanpak Ondernijning'. Daarmee draagt de provincie Utrecht bij aan de veerkracht van zowel het eigen bestuur, de lokale besturen als de samenleving.

Essentie / samenvatting:

Met deze brief brengen wij u, conform de toezegging hierin jaarlijks te voorzien, graag op de hoogte van de inspanningen welke in het kader van Integriteit, Veilige Publieke Taak en de aanpak Ondernijning het afgelopen jaar zijn verricht. Omdat deze disciplines elkaar raken en dikwijls overlap kennen is ervoor gekozen om u in één Statenbrief te informeren over de ondernomen acties.

Voorts delen wij hierbij het ambtelijke Jaarverslag Integriteit en Ondernijning 2023 met u. De link naar dit jaarverslag treft u bijgaand <https://magazine.provincie-utrecht.nl/jaarverslag-2023>. Dit jaarverslag geeft de activiteiten weer die in 2023 wat betreft de ambtelijke organisatie hebben plaatsgevonden. Getoond wordt wat is bereikt en wat in gang is gezet. Deze activiteiten worden verderop in deze Statenbrief ook kort vermeld.

Juridische en andere relevante kaders:

- De commissaris van de Koning heeft de centrale rol in het integriteitsbeleid van de provincie Utrecht. Die rol komt voort uit artikel 175 lid 2 van de Provinciewet, waarin de commissaris van de Koning wordt belast met de taak de bestuurlijke integriteit van de provincie te bevorderen;
- In de Ambtenarenwet is geregeld welke verplichtingen op het gebied van integriteit en veilige werkomgeving voor werkgevers en werknemers in de publieke sector gelden (artikel 4 uit de Ambtenarenwet 2017). Een onderdeel is het jaarlijks verantwoorden en openbaar maken van het

gevoerde integriteitsbeleid. Dit doen we door middel van het bijgevoegde Jaarverslag Integriteit en Ondermijning;

- In het coalitieakkoord zijn de portefeuilles 'Integriteit en ondermijning' ondergebracht bij de commissaris van de Koning;
- Beleidsregel Wet Bibob provincie Utrecht 2021;
- In de Arbowet is het maken van beleid met betrekking tot agressie en geweld van buiten richting de organisatie verplicht gesteld;
- Regeling Rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers welke voorziet in veiligheidsmaatregelen voor decentrale bestuurders (en welke regeling per 1 januari 2024, via de Regeling Beveiligingsmaatregelen Decentrale Bestuurders, een uitbreiding kent);
- In de Eenduidige Landelijke Afspraken (ELA) zijn afspraken gemaakt tussen Politie, OM en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hoe gezamenlijk te handelen bij agressie en intimidatie richting functionarissen met een publieke taak. Het beleid van decentrale overheden dient hierop aan te sluiten.

Ter achtergrond

Integriteit

Aan de basis van het integriteitsbeleid voor politieke ambtsdragers van de provincie Utrecht staan de drie in 2022 ontwikkelde integriteitscodes/protocollen, te weten: (i) de 'Gedragscode integriteit politieke ambtsdragers 2023-2026' welke, conform het bepaalde in art. 15 lid 3 Provinciewet, door Provinciale Staten is vastgesteld voor haar eigen leden alsmede de voor de dagelijks bestuurders (Gedeputeerde Staten en de commissaris van de Koning); (ii) het 'Agressieprotocol politieke ambtsdragers'; en (iii) het 'Protocol omgang vermoeden van integriteitsschendingen politieke ambtsdragers provincie Utrecht'. De hiervoor onder ii en iii genoemde protocollen kennen geen wettelijke grondslag, maar de vaststelling daarvan wordt uitdrukkelijk geadviseerd door het IPO, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het Ministerie van Justitie en Veiligheid, Netwerk Weerbaar Bestuur en Statenlidnu.

Maar met het vaststellen van deze code/protocollen zijn we er niet. Deze code/protocollen bieden een belangrijk handvat, maar het is en blijft essentieel om – ook, of misschien wel juist als we van mening verschillen - met elkaar het gesprek te blijven voeren over 'integriteit'; wat houdt dat in en waar liggen de grenzen. Een levend en doorlopend gesprek over integriteit en gewenst gedrag is belangrijker dan wat de letter van de code/het protocol voorschrijft. Met voorschriften dekken we ons functioneren namelijk niet helemaal af. Vaak gaat het juist over dat grijze gebied, zeker in die gevallen wanneer de wet geen duidelijke norm biedt. Op deze bewustwording en het blijvend voeren van het gesprek over integriteit hebben we dan ook ingezet het afgelopen jaar.

Veilig Publieke Taak

Op initiatief van de commissaris van de Koning is er, in samenwerking met Utrechtse gemeenten, politie en OM, een gezamenlijke norm met bijbehorend handvest opgesteld waarin is vastgelegd hoe wordt gereageerd op agressie en intimidatie: het 'Manifest Weerbaar Bestuur in de provincie Utrecht'. In augustus 2023 is dit manifest gepresenteerd aan alle burgemeesters van de Utrechtse gemeenten en Dijkgraven van de waterschappen in de provincie Utrecht. In oktober is gestart met de werving van een Regisseur Veilige Publieke Taak. Deze regisseur zal politieke ambtsdragers van de Utrechtse gemeenten, waterschappen en binnen de provincie Utrecht ondersteunen in het vormgeven en implementeren van beleid ten behoeve van de Veilige Publieke Taak alsmede bij het nemen van preventieve en repressieve maatregelen tegen agressie en intimidatie. Deze nieuwe functie is gecreëerd voor een periode van twee jaar. De sollicitatieprocedure voor deze functie is in november 2023 succesvol afgerond met de aanstelling van een Regisseur Veilige Publieke Taak, die vanaf 2024 deze functie vervult en sindsdien ook tot uw beschikking staat.

Ondermijning en wet Bibob

Criminelen gaan heel ver om veel geld te verdienen. Om in hun illegale praktijken in de onderwereld te kunnen voorzien, hebben criminelen ook personen en activiteiten uit de bovenwereld nodig. Als het criminelen lukt om gebruik te maken van legale bedrijven en (overheids-)diensten, dan heeft dat een groot negatief en ontregelend effect op de samenleving en onze rechtsstaat. Dit noemen we ondermijning. Ondermijning is dus een verzamelnaam voor verschillende vormen van criminaliteit waarbij de onderwereld invloed uitoefent op en gebruik maakt van de bovenwereld. Dat kunnen we alleen voorkomen/terugdringen als we als overheid één vuist vormen tegen ondermijning, zowel op repressief als op preventief niveau. Veel partners werken aan de aanpak van ondermijning en daarbij is het van cruciaal belang dat deze partners de samenwerking met elkaar opzoeken. Integraliteit is – en daar is consensus over – het sleutelwoord bij de aanpak van ondermijning.

De provincie en de commissaris van de Koning, kennen ook een rol in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Die rol ziet zowel op het (belang van het) weerbaarder maken en houden van de eigen provinciale organisatie als op de noodzaak om gemeenten en waterschappen actief te ondersteunen in de strijd tegen ondermijning. Gemeenten staan op dit gebied tegenover een almaar groeiende uitdaging. Criminaliteit intensiveert en professionaliseert aanzienlijk terwijl gemeenten te maken hebben met een veelheid aan verantwoordelijkheden. De beschikbare capaciteit en middelen om ondermijning toereikend aan te pakken vormen in veel gevallen dan ook een knelpunt op gemeentelijk niveau. De vraag richting provincie vanuit (hoofdzakelijk de kleinere) gemeenten om hen te ondersteunen bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit neemt mede daarom toe.

Bovendien weten criminelen hun weg steeds vaker te vinden naar gebieden en beleidsterreinen welke zowel gemeenten als de provincie aangaan en waarop, vanuit de verschillende disciplines en niveaus, beleid ontwikkeld wordt. Denk hierbij aan de buitengebieden, bedrijventerreinen en vakantieparken. Ook de waterschappen binnen onze provincies zien de noodzaak om zich weerbaarder te maken tegen criminele invloeden en moeten daarbij eveneens kunnen rekenen op ondersteuning vanuit de provincie.

Voor de provincie is met name een overkoepelende en daar waar nodig, een coördinerende rol weggelegd door o.a. gemeenten, waterschappen en ketenpartners in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit aan elkaar te verbinden, samenwerkingen te bevorderen en scherp op het vizier te houden waar de behoefte het grootst is. Om hierin te voorzien wordt reeds samengewerkt met verschillende partners, waaronder met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) in Midden-Nederland. Het RIEC Midden-Nederland is het samenwerkingsverband waarin alle gemeenten, provincies, politie, OM, Belastingdienst en andere overheidspartners binnen Midden-Nederland structureel samenwerken in de bestuurlijke en integrale aanpak georganiseerde ondermijnende criminaliteit.

We hadden graag nog meer voortgang gezien in de aanpak Ondermijning in 2023. Wisseling van personeel en tijdelijke onderbezetting maakten dat echter niet mogelijk. Dit wordt inmiddels ingehaald; een nieuwe senior beleidsadviseur Ondermijning is halverwege oktober 2023 gestart en wordt tijdelijk, sinds februari 2024, ondersteund door een adviseur Ondermijning welke is gedetacheerd vanuit het RIEC Midden-Nederland.

Bibob

De Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur' (wet Bibob) regelt dat de overheid vergunningen, subsidies, aanbestedingen en vastgoedtransacties mag weigeren of intrekken als er gevaar dreigt dat criminelen daar misbruik van maken. Deze wet is een zeer belangrijk middel in de strijd tegen ondermijning en wordt ook door de provincie ingezet. De toepassing van deze wet binnen de provincie Utrecht is belegd in de *Beleidsregel Wet Bibob provincie Utrecht 2021*.

Wat hebben we het afgelopen jaar gedaan?

Zoals hiervoor aangegeven kunt u de met het oog op (het verbeteren van) 'weerbaar bestuur' in het afgelopen jaar verrichte inspanningen en activiteiten binnen de ambtelijke organisatie teruglezen in [het jaarverslag integriteit en ondermijning 2023](#). Volledigheidshalve gaat hieronder een verkort overzicht hiervan aangevuld met de activiteiten welke ook externe werking kennen:

- We organiseerden de 'Dag van het Vertrouwen' in april 2023 waar verschillende activiteiten en workshops op het gebied van 'weerbaarheid' zijn aangeboden aan alle medewerkers en politieke ambtsdragers van de provincie;
- We introduceerden de vertrouwenspersoon voor politieke ambtsdragers, Karla Peijs, aan u. Zie ook: [Weerbaar openbaar bestuur - Jaarverslag 2023 Commissaris van de Koning \(provincie-utrecht.nl\)](#);
- Onderzoeker, trainer en auteur op het gebied van sociale veiligheid en agressiepreventie, Caroline Koetsenruijter gaf, ten behoeve van het inwerkprogramma van nieuwe Statenleden, een agressietraining;
- We voerden tientallen Bibob-onderzoeken uit;
- We organiseerden een tweedaagse 'basistraining Wet Bibob' voor Bibob-collega's van gemeenten en een training 'gesprekstechnieken en waarheidsvinding';
- We organiseerden, samen met de provincie Flevoland en het RIEC Midden-Nederland het Landelijk Bibob-congres, dat op 12 oktober 2023 plaatsvond in het provinciehuis;
- We organiseerden tientallen workshops integriteit en ondermijning ten behoeve van alle nieuwe medewerkers binnen de provincie en alle leidinggevendenden;
- Via het 'Ondersteuningsproject kleine gemeenten', welk project in 2022 startte en doorliep in 2023, ondersteunden we een aantal kleine gemeenten binnen de provincie in hun strijd tegen ondermijnende criminaliteit;
- Er is een aanvang gemaakt met het vastleggen van een (nieuw) 'Provinciaal programma ondermijning': De afgelopen jaren werkten we conform de Actieagenda Weerbare Overheid 2022/2023 aan de aanpak van Ondermijning. Zo is er aan bewustwording rondom ondermijning gewerkt, zijn trainingen en bijeenkomsten op diverse gebieden georganiseerd en is bekeken op welke wijze gemeenten konden worden ondersteund. Hierover bent u reeds per Statenbrief d.d. 05-04-2022 geïnformeerd. We zien echter dat de (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit nog verder in opkomst is, als gezegd ook binnen de (beleids)terreinen die de provincie direct aangaan en gemeenten steeds vaker een beroep doen op de provincie om hen in de aanpak van ondermijning te ondersteunen. Om die reden wordt nu gewerkt aan het opstellen van een 'Programma ondermijning'. Verwacht wordt dat dit nieuwe programma Ondermijning tegen het einde van 2024 met u kan worden gedeeld. In dit programma zal concreter worden toegelicht waar de provincie bij kan ondersteunen, welke verantwoordelijkheden zij hierin neemt en hoe zij het haar beschikbaar gestelde budget wenst in te zetten;
- Vanuit 'Weerbaar bestuur' wordt contact onderhouden met de verschillende domeinen binnen de provincie, wordt kennis gedeeld en wordt aangeboden de domeinen te ondersteunen/adviseren rondom de verschillende thema's (integriteit, ondermijning/bibob, veilige publieke taak'). Ook werken we samen met verschillende relevante ketenpartners zoals het RIEC Midden-Nederland, de Rijksrecherche, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Financiële consequenties:

Nee - aan het besluit zijn geen financiële consequenties (kosten of opbrengsten) verbonden.

Vervolgprocedure / voortgang

Graag verzoeken wij u om, naast deze brief, kennis te nemen van het ambtelijke Jaarverslag 2023 Integriteit en Ondermijning 'Voor een weerbare overheid'. Dit online jaarverslag is in te zien via de volgende weblink: <https://magazine.provincie-utrecht.nl/jaarverslag-2023>. De activiteiten voor de politieke ambtsdragers worden ook beschreven in het [Jaarverslag-2023-commissaris van de koning](#), waar verwezen wordt naar het ambtelijk Jaarverslag 2023 Integriteit en Ondermijning 'Voor een weerbare overheid'.

Het Jaarverslag Integriteit en Ondermijning 2023 plaatsen we op de website van de provincie Utrecht.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen